

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Cieszyn jako miejsce aktywności osób w wieku późnej dorosłości

Author: Katarzyna Jas

Citation style: Jas Katarzyna. (2014). Cieszyn jako miejsce aktywności osób w wieku późnej dorosłości. W: A. Szczurek-Boruta, B. Chojnacka-Synaszko, J. Suchodolska (red.), "Człowiek w przestrzeni lokalnej - dobre praktyki wspierania rozwoju, aktywizacji i integracji społecznej : konteksty teoretyczne i społeczno-polityczne" (S. 134-145). Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Katarzyna Jas

Cieszyn jako miejsce aktywności osób w wieku późnej dorosłości

W artykule podejmę próbę przedstawienia aktywności osób w wieku późnej dorosłości żyjących na terenie miasta Cieszyna. Podstawą teoretyczną podjętych rozważań są teoria rozwoju psychospołecznego Erika H. Eriksona oraz teoria aktywności. W poczynaniach badawczych wykorzystuję badania w działaniu, w których „nie poprzestaje się na zapisie wydarzeń oraz wyjaśnieniu ich, lecz badacz staje się równocześnie podmiotem zaangażowanym w działanie. Podstawowym modelem procedury badawczej mającej charakter badań w działaniu jest spirala złożona z trzech powtarzających się faz: obserwacji, refleksji, działania”¹. Od kilkunastu lat jestem związana z Cieszynem zawodowo oraz społecznie, pracuję i aktywizuję osoby starsze wobec tego mam podstawy, aby posłużyć się tego typu modelem badawczym.

Stawiam tezę, iż Cieszyn jest miejscem wielostronnej aktywności osób w wieku późnej dorosłości. Bogata oferta kulturalna, oświatowa, skierowana do tej grupy wiekowej, przyczynia się do zapewnienia seniorom warunków do nauki, rozrywki, rozwoju pasji oraz zainteresowań, sprzyja alternatywnym sposobom spędzania czasu wolnego.

Życie człowieka w znacznej mierze opiera się na relacjach z innymi ludźmi, w które wchodzi się w życiu rodzinnym, zawodowym, w trakcie realizowania swoich pasji, zainteresowań oraz w trakcie poświęcania się życiu religijnemu.

---

¹ A. Wyka, *Badacz społeczny wobec doświadczenia*, Warszawa 1993, IFiS PAN, s. 46.

Osoby w wieku późnej dorosłości² wchodzą w relacje z rówieśnikami oraz pokoleniami znacznie młodszymi. Funkcjonowanie człowieka starszego w społeczeństwie stało się pretekstem do stworzenia na przełomie lat teorii rozpatrujących zjawisko starzenia się pod względem społecznym. Jedną z takich teorii jest teoria aktywności. Jej przedstawiciele, tj. Richard Cavan, Robert Havighurst i Ruth Albrecht, aktywność traktują jako „potrzebę społeczną i psychiczną ludzi w każdym wieku. Przy czym uwzględnia się indywidualne różnice między ludźmi”³. Zgodnie z założeniami tej teorii człowiek powinien zachowywać aktywność do późnych lat życia. W okresie późnej dorosłości nie powinien rezygnować z dotychczasowych pasji i zainteresowań, a utracone role społeczne powinien zrekompensować, wchodząc w nowe. Wycofanie nie jest traktowane jako ucieczka, lecz może być powrotem do dawnych zainteresowań, jak również czasem sprzyjającym rozwojowi nowych pasji i umiejętności. Znaczące zmiany zachodzą w wypełnianiu roli zawodowej i rodzinnej. Zmiana w pełnieniu roli zawodowej związana jest z przejściem na emeryturę. Jest to wydarzenie przełomowe w życiu osób w wieku późnej dorosłości. Wiąże się z podjęciem niejednokrotnie trudnej decyzji dotyczącej rezygnacji z pracy zawodowej, a co za tym idzie, wycofania się z roli pracownika i towarzyszących jej innych ról. Podjęcie decyzji o przejściu na emeryturę związane jest często ze zmianą stylu życia oraz rezygnacją z dotychczasowych hobby i zmianą priorytetów. Nie oznacza to jednak konieczności zaprzestania dalszej aktywności zawodowej, która może być kontynuowana na innej płaszczyźnie. Wiele osób starszych czas przejścia na emeryturę traktuje jako możliwość rozwijania nowych zainteresowań i nawiązywania kontaktów towarzyskich.

---

² Według E. H. Eriksona osoby w wieku późnej dorosłości znajdują się w ostatnim stadium rozwoju psychospołecznego. Szczególnym i podstawowym zadaniem rozwojowym tego etapu jest przezwycięzenie konfliktu (kryzysu) emocjonalnego. „Fazę późnej dorosłości charakteryzuje potrzeba rozstrzygnięcia dylematu między rozpaczą wywołaną przez świadomość zbliżającego się końca życia a integralnością. Integralność E. H. Erikson definiuje jako stan umysłu skoncentrowany na osiągnięciu poczucia harmonii i sensu. Osiągnięcie integralności oznacza, że człowiek akceptuje swoją drogę życiową, znajduje sens dotychczasowego życia i potrafi pogodzić się ze śmiercią. Pomyślne rozwiązanie konfliktu „wyposaża” człowieka w nową jakość i pozwala na dalsze prawidłowe funkcjonowanie”. Por. E. H. Erikson, *Dopełniony cykl życia*, Poznań 2002, Dom Wydawniczy REBIS, s. 75–77.

³ A. Leszczyńska-Rejchert, *Człowiek starszy i jego wspomaganie – w stronę pedagogiki starości*, Olsztyn 2006, Wyd. UWM, s. 56.

Przystosowanie do roli emeryta zależy od predyspozycji osobowościowych danej jednostki, poczucia spełnienia w roli pracownika, jak również pogodzenia się z naturalną zmianą stylu życia i konieczności przyjęcia nowych ról społecznych. Anna Leszczyńska-Rejchert przywołuje za Zbigniewem Pietrasieńskim postrzeganie przejścia na emeryturę jako: „wejście w ostatnią fazę życia, smutny koniec, schodzenie w dół; początek nowego, radosnego okresu kojarzonego z większą wolnością i satysfakcją związaną z nowymi planami, możliwością zajęcia się atrakcyjnymi planami, na które dotąd brakowało czasu; braku istotnych zmian w dotychczasowej strukturze życia, samopoczuciu, np. wówczas, gdy praca jest kontynuowana w zmienionych okolicznościach, w mniejszym wymiarze godzin; utrata bardzo ważnej dziedziny aktywności i jakby części własnej osoby – jeśli dana osoba identyfikowała się ze swoją rolą zawodową, widziała w niej sens życia i nagle została jej pozbawiona”⁴.

Czas emerytury jest czasem, w którym osoby w wieku późnej dorosłości mogą realizować swoje zainteresowania, wycofują się z aktywności zawodowej i podejmują aktywność sportową, społeczną czy też religijną.

„W odniesieniu do osób starszych wskazuje się na aktywność fizyczną, rekreacyjną, kulturalną, edukacyjną, społeczną, religijną itd. Sposobem na określenie aktywności jest też wskazanie na jej charakter i rozpiętość kontaktów interpersonalnych i społecznych, wtedy wskazuje się na aktywność formalną, nieformalną i spontaniczną”⁵.

Aktywność pojmuję tutaj jako określoną formę działalności ludzkiej skierowanej na zaspokajanie potrzeb indywidualnych i społecznych. Jako formę realizacji ukształtowanych już zainteresowań, potrzeb i źródło powstawania nowych, jest ona płaszczyzną porozumiewania się ludzi poprzez przyjęte preferowane wartości normy, wzory zachowań. Daje możliwość – pisze Agata Chabior – rozszerzania starych i wchodzenia w nowe kontakty międzyludzkie wzbogacające osoby aktywne o nowe doświadczenia, ułatwiające ich uczestnictwo w życiu społecznym. Angażując sferę percepcyjno-ekspresyjną staje się formą wyrażania własnych myśli, dążeń i pragnień”⁶.

---

⁴ Tamże, s. 59.

⁵ B. Szatur-Jaworska, P. Będowski, M. Dziegielewska, *Podstawy gerontologii społecznej*, Warszawa 2006, Wyd. ASPRA-JR, s. 161.

⁶ A. Chabior, *Rola aktywności kulturalno-oświatowej w adaptacji do starości*, Kielce–Radom 2000, ITE, s. 59.

Wszelkie formy aktywności sprzyjają dobremu samopoczuciu zarówno fizycznemu, jak i psychicznemu. Podejmowanie aktywności przyczynia się do nawiązywania nowych znajomości, zarówno wśród rówieśników, jak i wśród młodszych pokoleń.

Zdaniem Aleksandra Kamińskiego „przejawy życiodajnej dla ludzi starszych aktywności grupują się wokół dwóch tendencji: wykonywanie pracy cennej i użytecznej oraz zaspokajania różnego rodzaju zainteresowań. Obydwie tendencje są ze sobą sprzężone obydwie sprzyjają zachowaniu sprawności ciała i duszy, pozytywnej samooceny, zapobiegają poczuciu pustki czczego życia i udrękom osamotnienia, szczególnie gdy towarzyszą im skuteczne zabiegi zdrowotne, właściwa dieta i higiena oraz zabezpieczenia materialne nie spadające poniżej minimum socjalnego”⁷.

Realizowaniu różnorodnych form aktywności wśród osób w wieku późnej dorosłości: służą określone instytucje, takie jak: stowarzyszenia, fundacje, kluby zainteresowań, organizacje religijne, kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku. Wymienione typy instytucji działają również w Cieszynie.

„Miasto Cieszyn należy do krainy geograficznej zwanej Ziemią Cieszyńską. Położone jest na Pogórzu Beskidzkim, w dolinie rzeki Olzy i jej prawobrzeżnych dopływów: Puńcówki i Bobrówki”⁸. Legenda głosi, iż miasto założone zostało w 810 roku, kiedy to po długiej nieobecności spotkali się trzej synowie króla Leszka III – Bolko, Leszko i Cieszko – i ciesząc się ze swojego spotkania, utworzyli Cieszyn.

„Obecnie to czterdziestotysięczne miasto pełni rolę centrum edukacyjnego, kulturalnego i przemysłowo-gospodarczego. Cieszyn od dziesięcioleci ma dobrze rozwiniętą sieć szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Mieszczą się tu licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika, szkoły zawodowe. Na wysokim poziomie funkcjonuje Państwowa Szkoła Muzyczna im. I. J. Paderewskiego.

„Kulturalna strona Cieszyna znana jest polskim i czeskim miłośnikom sztuki. Organizowane są tu co roku m.in. międzynarodowe festiwale teatralne (Bez granic) i przeglądy teatrów śląskich i morawskich; prezentowane są filmy polskie, czeskie, słowackie i węgierskie (Kino na Granicy); odbywają się

---

⁷ A. Kamiński, *Aktywność jako wzmacnianie żywotności osób starszych*, Warszawa 1986, Encyklopedia Seniora, s. 115.

⁸ E. i W. Sosnowiec, *Ziemia Cieszyńska. Przewodnik turystyczno-krajoznawczy*, Katowice 1974, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej, s. 39.

tu festiwale jazzowy, muzyki dawnej i muzyki wokalne (Viva il canto) oraz cykliczne koncerty muzyki organowej, chóralnej i kameralnej. Ponadto różne dziedziny sztuki znalazły miejsce na jednym festiwalu Kręgi Sztuki⁹.

Wśród szkół wyższych wymienić należy Kolegium Języków Obcych, a także Wydział Artystyczny oraz Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Przez cały rok odwiedzać można Muzeum w Cieszynie (pierwsze publiczne muzeum na ziemiach polskich, założone w 1802 roku przez księdza Leopolda Jana Szersznika), a także korzystać z bogatego księgozbioru Książnicy Cieszyńskiej. Dzięki wielości i różnorodności obiektów sportowych, turystycznych i rekreacyjnych miasto daje również wiele okazji do uprawiania sportu. Znajdują się tutaj: kąpielisko miejskie, stadion, hala sportowa, korty tenisowe, sztuczne lodowisko, dwa kryte baseny.

Cieszyn znajduje się na skrzyżowaniu szlaków handlowych – do najważniejszych firm regionu możemy zaliczyć Polifarb – Cieszyn S.A. – krajowego lidera w produkcji żywic, farb i lakierów oraz Kraft Jacobs Suchard Polska sp. z o. o. oddział Olza – producenta słodczy. Miasto otwarte jest na świat, dochodzi tutaj do ożywionych kontaktów handlowych i kulturalnych między mieszkańcami Cieszyna po polskiej i czeskiej stronie Olzy.

Stowarzyszeniem działającym w Cieszynie na rzecz Seniorów jest Cieszyński Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Cieszyński Uniwersytet Trzeciego Wieku promuje formę ustawicznego kształcenia się przez całe życie, ale również przyczynia się do aktywności intelektualnej, społecznej oraz usprawniania fizycznego. Udział seniorów w cieszyńskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku sprzyja nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych, rozwijaniu pasji oraz pogłębianiu zainteresowań. Udział w zajęciach Uniwersytetu jest alternatywą do pełnienia roli pracownika, czyli dostosowania się do zmiennych ról społecznych, a co za tym idzie – przystosowanie się do emerytury i zmniejszonych dochodów.

Inauguracja Cieszyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku odbyła się 16 grudnia 2004 roku w Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. Uniwersytet ten jest stowarzyszeniem o osobowości prawnej, działającym w oparciu o statut. Podstawową formą zajęć są wykłady plenarne odbywające się dwa razy w miesiącu (w czwartki). W ramach Uniwersytetu działają różne sekcje:

---

⁹ M. Żerański, *Śląsk Cieszyński. Od Bielska-Białej do Ostrawy. Przewodnik turystyczny*, Cieszyn 2012, Pracownia na Pastwiskach, s. 37.

kulturalno-turystyczna, geograficzno-historyczna i hobbystyczna, komputerowa, językowa (język angielski, niemiecki), gimnastyczna, joga, pływanie, artystyczna (malarstwo, ceramika), fotograficzna, filmowa, taneczna.

Działalność Uniwersytetu finansowana jest w znacznej mierze ze składek słuchaczy, roczna składka wynosiła w roku akademickim 2012/2013 60 złotych, warunkiem uzyskania legitymacji słuchacza jest ukończenie 55 roku życia.

Wszystkie sekcje cieszą się dużym zainteresowaniem i wysoką frekwencją słuchaczy, we wrześniu 2012 roku liczba zapisanych członków Cieszyńskiego Uniwersytetu Trzeciego wieku wyniosła 785 osób¹⁰.

Udział Cieszynian oraz mieszkańców pobliskich miejscowości w działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku ma na celu „włączenie ludzi starszych do systemu kształcenia ustawicznego, a co się z tym wiąże, zaktywizowanie psychiczne i fizyczne słuchaczy oraz nauczanie ich sztuki życia w trzecim wieku. Uniwersytet ten chce stworzyć możliwość udziału osób starszych (bez względu na poziom wykształcenia) w procesie edukacyjnym w zakresie różnych dziedzin wiedzy, w realizacji osobistych zainteresowań, pracach sekcji działających przy UTW oraz przybliżyć uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym”¹¹.

W Cieszynie na rzecz osób w wieku późnej dorosłości działa także Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Rodziny „SILOE IN NOBIS”. Zostało powołane 4 listopada 2010 roku. Powstało z inicjatywy pracowników Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego Sióstr Boromeuszek w Cieszynie¹².

---

¹⁰ Informacje na temat Cieszyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku można znaleźć w corocznie wydawanym i uaktualnianym przez Stowarzyszenie Informatorze oraz na stronie Uniwersytetu: <http://cutw.xt.pl>.

¹¹ Informator CUTW 2012/2013.

¹² Zakład Opiekuńczo-Leczniczny Sióstr Boromeuszek jest niepublicznym zakładem opieki zdrowotnej świadczącym usługi pielęgnacyjne i opiekuńcze dla osób obłożnie i przewlekle chorych niewymagających hospitalizacji, wymagających jednak profesjonalnej, całodobowej opieki oraz pielęgnacji i kontynuacji leczenia. Zakład pod tą nazwą działa od 1990 roku, 19 lipca została zawarta umowa pomiędzy Ministerstwem Zdrowia Opieki Społecznej a Zgromadzeniem Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Mikołowie w sprawie prowadzenia i finansowania zakładów opiekuńczo-leczniczych. Zob. F. Izydorczyk, J. Spyra, *Dzieje Miłosierdzia. Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Cieszynie (1876–2001)*, Kraków 2002, Wyd. SALWATOR, s. 110; Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerw-

- „Celami stowarzyszenia są prowadzenie działalności w zakresie:
- inicjowania działań propagujących szeroko rozumianą promocję zdrowia psychicznego i fizycznego;
  - poprawy jakości życia osób z różnymi problemami zdrowotnymi poprzez rehabilitację;
  - wspierania osób starszych, niepełnosprawnych i pozostających w trudnej sytuacji życiowej, szczególnie pensjonariuszy Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego;
  - wspierania rodziny w realizacji jej różnych funkcji;
  - terapii i edukacji”¹³.

Stowarzyszenie w latach 2011–2013 w ramach Dziennego Ośrodka Aktywności Seniora¹⁴ organizowało warsztaty dla seniorów – mieszkańców Cieszyna¹⁵.

Każdy z projektów skierowany był do osób od 60. roku życia, mających status rencisty lub emeryta – mieszkańców gminy Cieszyn. Spotkania odbywały się w wyznaczone dni miesiąca w godzinach od 8:00 do 15:00. Proponowane formy aktywności dostosowane były do potrzeb i możliwości indywidualnych uczestników.

W ramach każdego realizowanego projektu uczestnicy mogli skorzystać z posiłków oraz wziąć udział w m.in. w zajęciach: muzykoterapii, dogoterapii, mogli doskonalić swoje umiejętności plastyczne, wymieniać się poglądami po obejrzeniu ciekawych filmów w ramach filмотeki oraz pod okiem profesjonalnego instruktora poznawać kroki tańców towarzyskich. Uczestnicy zajęć

---

ca 2012 r. w sprawie kierowania do zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych. Na podstawie art. 33a ust. 2 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm. 2). Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej z dnia 30 sierpnia 1991 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 91, poz. 408).

¹³ Statut Stowarzyszenia na Rzecz Wspierania Rodziny SILOE IN NOBIS.

¹⁴ Dzienny Ośrodek Aktywności Seniora działa w ramach Stowarzyszenia na rzecz Wspierania Rodziny SILOE IN NOBIS.

¹⁵ Jako aktywny członek Stowarzyszenia na rzecz Wspierania Rodziny SILOE IN NOBIS (od 4.11.2010 r.) koordynowałam i koordynuję kilka projektów: „Warsztaty Integryjne Osób w Wieku Emerytalnym” (1.06.2011–17.06.2011); „Dzienny Ośrodek Aktywności Seniora” (2.02.2012–29.06.2012); „Jesienne Senioralia – warsztaty aktywizujące dla Seniorów” (15.09.2012–30.12.2012); „Aktywny Senior” (1.02.2013– 30.11.2013). Wymienione projekty zostały dofinansowane przez gminę Cieszyn.

mieli również okazję wysłuchać interesujących prelekcji, jak również wziąć udział w wycieczkach krajoznawczych, które miały na celu przybliżenie tradycji lokalnych. Zabiegi fizjoterapeutyczne oraz ćwiczenia ogólnousprawniające korzystnie wpływały na ich zdrowie. Opiekę nad uczestnikami zajęć pełnił wykwalifikowany personel: pielęgniarka, fizjoterapeuta, opiekun medyczny. Do dyspozycji uczestników pozostawał również psycholog, uczestnicy mogli skorzystać z konsultacji indywidualnych. Terapeuta zajęciowy dbał o usprawnienie manualne uczestników.

Przypuszczać można, że wchodząc w rolę użytkownika czasu wolnego, cieszyńscy seniorzy w ramach warsztatów rozwijali swoje pasje i zainteresowania. Nawiązując do przywołanej teorii aktywności, można stwierdzić, że uczestnicy warsztatów prowadzonych w ramach Dziennego Ośrodka Aktywności Seniora, w związku z wyłączeniem się z dotychczasowej aktywności zawodowej, podtrzymywali swoją aktywność, realizując się w rolach: użytkownika czasu wolnego oraz w roli członka grupy rówieśniczej.

Cieszyńskich Seniorów skupia również Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej. Powstał on w 1950 roku z inicjatywy ośmiu par zafascynowanych folklorem. Rok później Zespół przeobraził się w stuosobową grupę, która za sprawą Janiny Marcinkowej przyjęła funkcjonującą do dziś nazwę.

Na repertuar Zespołu składają się przede wszystkim tańce, melodie i pieśni regionu cieszyńskiego. Lecz Zespół ma wyższe niż regionalne ambicje artystyczne i rozszerzył prezentację o tańce i przyśpiewki Beskidu Śląskiego, Żywieckiego, o tańce z regionów: sądeckiego, rzeszowskiego, lubelskiego, pszczyńskiego, opolskiego, o tańce podhalańskie, górnicze, łowickie i tańce narodowe (oberek z kujawiakiem, krakowiak, polonez, mazur). W ciągu 60 lat Zespół dorobił się 60 programów, m.in. „Sałaszników” – opery ludowej Jana Sztwiertni, przygotowano programy i pełnospektaklowe widowiska m.in. „Na sałaszu”, „Ondraszkowe ostatki”, „U nas hań – downi”, „Święto góralskie w Beskidach”, „Goiczek”, „W dawnym stylu”, „Jarmark w Łukowie”, „Oczepiny”, „Nad potokiem” i „Przy muzyce”. Zespół wydał kilka płyt, w tym bardzo spektakularną, z okazji Złotych Godów, płytę – nagranie z unikalnego koncertu zespolonych 6 chórów pod batutą Władysława Rakowskiego; 230 chórzystów z towarzyszeniem 30-osobowej orkiestry zaśpiewało utwory cieszyńskich kompozytorów. Zespół brał także udział w realizacji filmów fabularnych, dokumentalnych i instruktażowych. Koncertuje nie tylko w Polsce, lecz i wielu krajach Europy, a efektem 60 lat pracy są liczne odznaczenia, nagrody i wyróżnienia.

Aktualnie na strukturę Zespołu składają się: grupa tancerzy, grupa tańeczna dziecięca, dwie kapele: ludowa i młodzieżowa oraz Chór Jubileuszowy, w sumie 175 osób.

Jak możemy przeczytać na stronie internetowej Zespołu – „Chór Jubileuszowy w początkowych założeniach miał być jednorazową inicjatywą dla Zespołu i publiczności oraz okazją do spotkania się starych przyjaciół, dla których Jubileusz 50-lecia ZPiT Ziemi Cieszyńskiej w 2000 roku, oznaczał pierwszy od wielu lat wspólny występ”. *Z perspektywy czasu widzimy, że wyszło inaczej, bo zespołakiem jest się na całe życie...* – tak wspomina początki Chóru Jubileuszowego jedna z członkiń.

„Pomysł wspólnych spotkań byłych członków Zespołu zrodził się już wcześniej, jednak nie udawało się go wcielić w życie. Dopiero Złote Gody ZPiT Ziemi Cieszyńskiej zmobilizowały byłych członków Zespołu do spotkań, mając w perspektywie znowu wspólnie zatańczyć i zaśpiewać. Pierwsze spotkanie odbyło się w auli Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie w 1999 roku, gdzie rozpoczęły się próby przygotowawcze jubileuszowego programu. W pamiętnym jubileuszowym programie w czerwcu 2000 roku udział wzięli aktualni członkowie Zespołu, Kapela Ludowa, Grupa Dziecięca, Kapela Dziecięca oraz po raz pierwszy Chór Jubileuszowy i Orkiestra Symfoniczna pod dyrekcją Władysława Rakowskiego.

Czas wspólnych prób i wspólnego jubileuszowego koncertu był czasem pełnym wspomnień, wzruszeń i radości. U byłych członków zespołu odżyła chęć kontynuowania spotkań. Odbywają się one w każdą pierwszą środę miesiąca i są kontynuowane do dnia dzisiejszego. Głównym ich inicjatorem był długoletni zasłużony członek i solista Zespołu Jerzy Kwiczała, zaś prekursorem pomysłu powstania Chóru Jubileuszowego był niezapomniany dyrygent i kierownik muzyczny Zespołu, wychowawca wielu muzyków, solowych śpiewaków i chórzystów śp. Władysław Rakowski.

Od 11 lat Chór Jubileuszowy jest aktywną częścią Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej, który wspomaga i wpiera młodszych następców, którym coraz trudniej pogodzić obowiązki życia codziennego z pasją śpiewu i tańca. Pracami organizacyjnymi Chóru Jubileuszowego kieruje Zarząd pod przewodnictwem oddanego sprawie prezesa Jerzego Kwiczały, który ściśle współpracuje z dyrektorem Zespołu Karoliną Małysz oraz kierownikiem muzycznym Piotrem Gruchlem¹⁶.

---

¹⁶ www.ziemia-cieszynska.pl.

Chór Jubileuszowy Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej skupia obecnie 35 członków, jest miejscem spotkań znajomych, rówieśników, pasjonatów śpiewu i folkloru Cieszyńskiej Krainy. Wspólne spotkania to okazja do radosnych rozmów, wycieczek, wyjazdów, ale też utrwalania przyjaźni, wzajemnego wspierania w trudnych nieraz chwilach.

Miejscem spotkań osób w wieku późnej dorosłości w Cieszynie jest również Cieszyński Ośrodek Kultury, który jest samorządową instytucją kultury, mieści się w zabytkowym budynku Domu Narodowego. Główną misją Cieszyńskiego Ośrodka Kultury jest „upowszechnianie kultury – edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę. Podstawowym zadaniem jest zwiększenie udziału kultury w życiu mieszkańców Cieszyna, głównie poprzez wzbogacenie oferty programowej i rozszerzenie kręgu odbiorców. W Domu Narodowym prowadzona jest wszechstronna działalność kulturalno-oświatowa z zakresu różnych dziedzin kultury: literatury, muzyki, plastyki, teatru i folkloru, w ramach różnorodnych pracowni oraz sekcji (Orkiestra Dęta „Cieszynianka”, pracownia rysunku i malarstwa, pracownia ceramiczna, pracownia rękodzieła, sekcja szachowa, Cieszyńskie Towarzystwo Fotograficzne, Cieszyńska Grupa Fotograficzna Format 4, Cieszyński Klub Hobbystów, Towarzystwo Miłośników Ogrodnictwa, Koło Przewodników PTTK, Koło Numizmatyków, Sekcja Filatelistów, Koło Radiestetów, Klub Pszczelarski, Klub Miłośników Militariów, Klub „Pro Publico Bono”, Uniwersytet III Wieku i Klub Zdrowia).

Przedstawione w tym opracowaniu działania instytucji adresowane są do seniorów, mieszkańców Cieszyna, ale również sąsiadujących z nim miejscowości. Bogata oferta kulturalno-edukacyjna skierowana do osób w okresie późnej dorosłości zapewnia alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego.

Tempo zachodzących zmian i współczesne podejście do seniorów skłaniają do dalszej refleksji teoretycznej oraz do podjęcia szerszych działań w kierunku opieki i aktywizowania tej grupy wiekowej. Wychodząc naprzeciw potrzebom osób w wieku późnej dorosłości, na terenie miasta Cieszyna stworzono wiele miejsc, instytucji, organizacji i stowarzyszeń, w których osoby te mogą podejmować aktywność społeczną, kulturalną, edukacyjną, która rekompensuje utraconą aktywność zawodową.

Bibliografia

- Chabior A., *Rola aktywności kulturalno-oświatowej w adaptacji do starości*, Kielce–Radom 2000, ITE.
- Cieszyn. *Miasto Książęce*, Cieszyn 1997, Urząd Miejski w Cieszynie.
- Erikson E. H., *Dopełniony cykl życia*, Poznań 2002, Dom Wydawniczy REBIS.
- <http://cutw.xt.pl>.
- Informator CUTW 2012/2013.
- Izydorczyk F., Spyra J., *Dzieje Miłosierdzia. Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Cieszynie (1876–2001)*, Kraków 2002, Wyd. SALWATOR.
- Kamiński A., *Aktywność jako wzmacnianie żywotności osób starszych*, Warszawa 1986, Encyklopedia Seniora.
- Leszczyńska-Rejchert A., *Człowiek starszy i jego wspomaganie – w stronę pedagogiki starości*, Olsztyn 2006, Wyd. UWM.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie kierowania do zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych.
- Sosnowiec E. i W., *Ziemia Cieszyńska. Przewodnik turystyczno-krajoznawczy*, Katowice 1974, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej.
- Statut Stowarzyszenia na rzecz Wspierania Rodziny SILOE IN NOBIS.
- Szatur-Jaworska B., Będowski P., Dzięgielewska M., *Podstawy gerontologii społecznej*, Warszawa 2006, Wyd. ASPRA-JR.
- Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej z dnia 30 sierpnia 1991 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 91, poz. 408). www.ziemia-cieszyńska.pl.
- Żerański M., *Śląsk Cieszyński. Od Bielska-Białej do Ostrawy. Przewodnik turystyczny*, Cieszyn 2012, Pracownia na Pastwiskach.
- Wyka A., *Badacz społeczny wobec doświadczenia*, Warszawa 1993, IFiS PAN.

Summary

Cieszyn is a place of multilateral activity of persons at the age of late adulthood. The abundant cultural and educational offer is aimed at this age group, has an influence on assuring seniors of conditions for learning, entertainment, development of passions and interests. In the article I am bringing only selected institutions operating in this area which associate persons at the age of late adulthood. A vital role for Cieszyn seniors in organizing their free time and executing the educational function plays the Cieszyn University of the Third Age. In various workshops and sections the Cieszyn Cultural Centre also associates a large number of elderly persons who are looking for alternative forms of spending their free time. Activity of the Jubilee Choir of the Cieszyn Song and Dance Ensemble deserves attention as they support younger successors. In the text I am also referring to workshops organized by the Association for Family Support SILOE IN NOBIS.

Key words: activity of persons at the age of late adulthood

Translated by Agata Fojcik

NOTA O AUTORZE

Katarzyna Jas – mgr, asystent w Zakładzie Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jej zainteresowania koncentrują się na problematyce geragogiki oraz edukacji międzykulturowej. Pracuje również jako terapeuta zajęciowy w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym. Członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej. W latach 2010–2013 koordynator projektów skierowanych do seniorów gminy Cieszyn organizowanych przez Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Rodziny SILOE IN NOBIS.